

Herzl Tivadar

Irta Sigmund Münz

Az alábbi jellemzés Herzl Tivadar egyik irókollégájától származik. Sigmund Münz együtt dolgozott Herzl Tivadarral éveken át és a nagy alkotóról adott ismertetése új elgondolásban mutatja be Herzl Tivadart, az ember és népvézért.

Valahogy emlékeztetett Benjamin Theodor Herzl az angolok nagy Benjamin Disraelijére. Nem annyira külsejében, mint amennyire inkább ambícióiban. Fellépése fejedelmi és amikor Náchum Sokolow azt írja Herzl-ről, hogy szerény volt, akkor ezt a szerénységet egy mélyebb lelki értelemben kell venni, mert Herzl külső megjelenésében mindennek inkább lehetett tartani, mint szerénynek. Épen ellenkezőleg, Herzl kimagasló tulajdonsága az önérzet volt. Amikor szó került a „Neue Freie Presse“-nek a cionizmussal szemben tanúsított magatartásáról, Herzl mindig büszkén jelentette ki, hogy elkövetkezik még az idő, amikor a Presse is be fogja látni tévedését. A nagy világlap tévedése Herzl szerint az volt, hogy kiadói a cionizmust az antiszemitizmus „zsidó változatának“ tekintették, minthogy az antiszemiták is a zsidók kivándorlásáról álmodoztak, Benedikték, a Presse kiadói a zsidókérdés megoldását szívesebben az osztrák liberalizmusban keresték. Herzl cionistává voltaképpen a Dreifuss-pör tette, amelynek kavargásában, mint a Presse tudósítója, maga is résztvett. Később a bécsi antiszemitizmus felhullámzását is megérezte saját esetén és így képződött ki benne az a világ, amely egyedül alkalmas arra, hogy a zsidóság egyfelől megtalálja önmagát, másfelől pedig hazáját.

Előtte több ízben kijelentette, hogy nagy ügyet nem lehet csakis koncentráció útján elérni és sokkal jobb, ha az ember egyetlen feladat számára szánja életét, mintha sokoldalúvá válik. Herzl azonban már egy cél felé koncentrált minden életenergiáját és ez a cionizmus volt. Cionista lett, mielőtt még a cionista irodalmat ismerte volna. Nem ismerte akkor még Elliot cioni regényét, a „Daniel Derondát“ sem, amelyre csak később hívta föl figyelmét egy Tevelas nevű prágai újságíró. Herzl zsidó irányban való fejlődéséhez hozzájárultak még dr. Dühring logikátlan, de annál gyűlölködőbb antiszemita írásai is.

1888-ban történt, hogy Mainzban, mikor egy sörözősarnokból távozott, egy utcai gyerek hepp-hepp kiáltással köszöntötte. A fiú ugylátszik, dacára Herzl előkelő magatartásának, felismerte benne a zsidót. Nemsokára azután Bazeben történt meg vele, hogy amikor kocsiába szállt, mögötte valaki elkialtotta magát: „Saujud!“ Ez akkor történt, amikor előzőleg a Presse nagy hírű kritikusaival, Ludvig Speidel-el hosszú vitája volt a zsidó vallásról. Speidel ugyanis fiatal éveiben a tübingiai egyetem protestáns fakultásának hallgatója volt.

Ezek az apró incidensek nem maradtak az érzékeny lelki emberre hatás nélkül. Már akkor egy zsidótárgyú regényt akart írni, amelyben megörökíteni szerette volna népe fájalmát, de fantáziájának kitalálásai nemsokára harcban és cselekvésben álték ki magukat. A gazdag zsidókat nem szerette. Azt mondotta mindig, hogy ezek idézték fel az antiszemitizmust és meleg szíve inkább a szegény zsidóság felé hajlott.

Egy kis epizódot akarok itt elmondani.

Take Jonescu, a már meghalt román államférfi egyik legszemélyesebb ismerőseim közé tartozott. Valahányszor Bécsbe érkezett, mindig kifejezte azt a kívánságát, hogy engem lásson. Ez az eset röviddel azután volt, hogy az amerikaiak jegyzéket intéztek a román kormányhoz az országban lezajlott zsidóüldözések miatt. Take Jonescu elbeszélte nekem a következőket: „Miután Roosevelt jegyzéke eljutott a román kormányhoz, Károly király Sinájában többeket vendégül látott magánál. Véletlenül ott volt Mr. Jackson amerikai követ is és több előkelő romániai zsidó. Ebéd után a király így szólott az amerikai követnek, utalva a zsidó vendégekre: — Látja, mi így kezeljük zsidóinkat.

Én akkor mindjárt Herzlre gondoltam és azt mondtam a román államférfinek: — Ha Herzl itt lenne, bizonyára ezt felelné Önnek:

— Engem nem érdekelnek azok a zsidók, akiket finoman kezelnek, mert ezek tudnak magukon segíteni durva kezelés esetén is, engemet a szegény zsidók érdekelnek, akik képtelenek magukon segíteni, mert ki vannak szolgáltatva a hatalmasok kényé-kedvének.

Herzl, aki magasbatorító természet volt, végtelen ellenszenvvel viseltetett a jótékonyág iránt, mert mindég az volt a meggyőződése, hogy a jótékony-

ság azokat, akik igénybeveszik, megrontja és a jótékonyággal nem érhető el más, mint az, hogy új jótékonyágra igénytartókat nevel. Báró Hirsch, aki a jótékonyág királya volt, Herzl szemében veszedelmes terjesztője volt a zsidó snorner-világnak. Ezért szerette volna őt Herzl jobb utra téríteni, belőle cionistát nevelni. Egyetlen ambíciója volt a zsidó plutokráciát, a Hirscheket, a Rotschildokat, a Ramondokat, az Goldschmidteket és másokat a zsidó ügy számára megnyerni és pedig a zsidó önrendelkezés számára egy zsidó országban. Meg volt róla győződve, hogy a zsidóság, amely egykor harcos paraszt nép volt, hivatva lesz egészen más missziót betölteni, mint azt, hogy a jótékonyág parazitái legyen. Ezt azonban meggyőződése szerint elő kellett készíteni. Meg akarta nyerni a bárót az eszmének, hogy az antiszemitizmus országában tűzzön ki díjakat az erkölcsi nagyság, a bátorság, az önfeláldozás, a tudományban és művészetben való kiválóságnak jutalmazására.

Ha Hirsch báró nem nyerhető meg az ügynek, — úgy vélte Herzl — akkor Rotschildhoz keresi az utat épügy, mintahogy Moltke Poroszországba

ment, amikor látta, hogy Dániában nem tud boldogulni.

Legegyszerűbb lett volna a bécsi Rotschildokat megnyerni az eszmének, minthogy Herzl maga is itt élt és elég tekintélyes volt ahhoz, hogy a zsidó báróval bármikor fesztellenül beszélgethessen. Azonban Albert bárónak nem volt érveke ahhoz, amit Herzl akart és inkább asztronómia, sakk és fényképészet iránt érdeklődött. A zsidókérdés tekintetében a Neue Freie Presse álláspontján volt, annál is inkább, mert úgy ő, mint családja az osztrák arisztokráciával érintkeztek és legfőbb ambíciójuk a sport volt. A párisi Rotschildok közül is csak Edmund báróra tudott számítani, aki a kolónizációs munkát meg is kezdte. Azonban később a londoni Rotschild és a newyorki Jakob Schiff is támogatta a nagy tervet.

Bámulatosan értett emberei megválasztásában. Egy elvtelen, pénzért mindenre kapható újságíróval barátkozott, tisztára azért, hogy a török portával e publicista útján könnyebben érintkezhesen. Megnyerte magának Vámbéry Ármint és Sidney Whitmann híres író.

Berlinben új Haarmann-esetet derítettek föl

A közsörüs titokzatos múltja

(Berlin, április 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német főváros közvéleményét egy titokzatos esemény tartja izgalomban egy fiatal lány valamelyik közvetítő hivatal útján házvezetői állást kapott Arbinus Tanderski 52 éves közsörüsénél. Mikor helyét elfoglalandó, Tanderski lakásába lépett, a gazda hirtelen bezárta mögötte az ajtót, spárgát ragadott fel, hogy megkötözze a lányt. Ez azonban nem vesztette el lélekjelenlétét, földre lökte a közsörüst, az ajtót kinyitotta és elmenekült. Azonnal a rendőrség bünygyi osztályára rohant és jelentést tett az esetről. A detektívek azon nyomban megjelentek Tanderski lakásán, házkutatást tartottak. A tető alatt pörkölt és szárított húsdrabokat találtak, sok húsdrab volt kannákban elrejtve, röviden az első benyomás az volt, hogy egy újabb Haarmann-esettel állanak szemben.

Tanderski ezt észre is vette és rákiáltott a rendőrtisztviselőkre:

— Biztosan azt gondolják, hogy egy új Haamannál vannak? Nagyon csalódnak. Ilyet csak egy német disznó csinál, én azonban lengyel vágyok.

A lakásban egész sereg disznóölő kést találtak, több tucat férfi- és női ruhát, elviselt férfi- és női öltözeteket, fehérneműt, igazoló írásokat, leányoknak és asszonyoknak leveleit és fényképeit. Erre Tanderskit letartóztatták. Kijelentette, hogy a késeket közsörülési céljából kapta, a cipőket és ruhákat vásárolta.

Megállapították, hogy az utóbbi évek folyamán 25 leány és asszony volt nála házvezetői minőségben alkalmazva. A vizsgálat rendkívül nagy apparátussal folyik, hogy világosságot derítsen a titokzatos ügyre.

Zsidó diákélet Prágában

Héber kultúra a diákság között. Téglahordók, napszamosok, plakátrajzoló zsidó diákok

(Prága, április 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szülőházajukban tanulni nem tudó és a külföldi főiskolákra beiratkozott zsidó diákság legnagyobb tömegben a hozzánk legliberálisabb Csehszlovákia felé gravitált. Mert míg majdnem az összes kelet- és középeurópai zsidó diákok számára számbajöhető főiskolákban nyitabb-nyitabb formában érvényesül a numerusz k'lauzusz, addig a cseh főiskolák, különösen a cseh kormány oly toleránsan viselkedik az országában nagy számmal tanuló zsidó diákokkal szemben, amely nemcsak, hogy semmiféle korlátozást nem enged — ámbar már több ízben történtek ez irányban kísérletezések — és legcsekélyebb akadályt sem gördít az országban tanulmánygyók elé, hanem a legerélyesebb kézzel fojt el még csirájában bármilyen fajta antiszemita agitációt. Ennek oka az, hogy a prágai főiskolákat a cseh kormány liberális szellemére jellemzően, a nacionalistáknak évek óta tartó hiábavaló tiltakozásuk ellenére, úgy cseh mint mint német nyelvű technikai és egyetemi főiskolák működnek teljes kormánytámogatással tömegesen keresik fel a zsidó diákok, melyeknek száma egyedül Prágában jó néhány ezerre tehető. Ez a nagy zsidó diáktömeg jórészt Romániából, Magyarországból, Orosz- és Lengyelországból rekrutálódott össze, de a zömét mégis a Beszarába, Orosz és Lengyelország zsidó tömegek által lakott városok diákjai képezik, mely területek diákjai egymagukban, a prágai zsidó diákok cca 70 százalékát teszik.

Mintahogy szülőföldjük zsidó tömegei a legnagyobb nyomorban vannak, úgy ők itt is hihetetlen nélkülözésekkel kell megküzdjenek. Mert míg a többi ország zsidó diákjai — habár azok sincsenek a legrosszabb helyzetben, — de mégis megkapják a havi 350—1000 cseh koronájukat, addig ezek legnagyobbbrészt egy fillért sem kapnak sehonnan, teljesen a saját erejükből kell fenntartásuk magukat — tanulás mellett — de mégsem akad közöttük egy sem —

a kommunistákat kivéve, — aki ne fizette volna be a sélkelét. És hogy héberül mind beszélnek, az természetes. Alig akad egy hét, hogy a Studentsky Domov (Diákokotthon) falán ne jelenne meg a héber plakát, mely Neseffre, Palesztina-filmeladásra, vagy valamilyen más hébernyelvű estélyre vagy ünnepélyre ne invitálna. És hogy ezeket mind ők rendezik, az is természetes, pedig nekik nemcsak tanulni, hanem dolgozni is kell, hogy fenntarthassák magukat és mégis van idejük arra, hogy úgy befele, mint kifelé kiéljék zsidó életüket.

Munkában nem válogatóság. Napszamos munkától plakáttérvezésig mindent vállalnak és mindenütt bevalnak. Jellemző erre, hogy a tavalyi nagyvakációban az itten folyó óriási építkezések egyikéhez, az Adria-palota építéséhez hatvan beszarabiai zsidó diák — mindannyian chalucok — mint téglahordó szegődött el és napi tíz órai munkával 3 hónap alatt kerestek 1400 koronát, amiből utána 4 hónapig „gondtalanul“ megélték. Ezek mind önérzetes zsidók, kiknek nyomorúságukban is ez az egyetlen büszkeségük.

Legszébb, legönérzetesebb zsidó gesztust azonban az oroszországiak mutatták. Igaz ugyan, hogy azért, mert csak nekik nyíltott rá alkalom. Ugyanis egy fehér orosz szervezet az összes oroszországi diákoknak havi 500 cseh korona segélyt ad, kik egy nyilatkozatot irnak alá, hogy ők fehér orosz érzelműek és hozzájuk tartozónak vallják magukat. Ezt az aláírást azonban az oroszországi zsidók kivétel nélkül mind megtadatták, mert nem tudták zsidó önérzetükkel összeegyeztetni, hogy olyanoktól fogadjanak el támogatást, kik nem is olyan rég még véres pogromokat rendeztek. Pedig, hogy az a havi 500 korona, ami csak egy aláírásukba került volna, milyen fejedelmi megélhetést jelentene számukra, azt csak az tudja elképzelni, aki legalább egy kis ideig közöttük volt és látta küzködésüket és nyomorukat és mégis megtagadták!

A többi itteni zsidó diákok élete már nem ilyen élénk. Nyugodtabb külszint kölcsönöz ennek az, hogy a megélhetésért nagyjában nem igen kell küzdeni, mert az anyagiaktól többé-kevésbé mégis tehermentesítik őket hazulról. Akad ugyan itt is egy pár zsidó diákegyesület, de zsidó szempontból — őszinte tisztelet a kevés kivételnek — ezek inkább külszint, mint tartalmat képviselnek és így az összehasonlítást sajnos nem állják meg az előbbiekkal. De ha

mindezen szempontokból eltekintünk és csak a tanulás tekintetében vizsgáljuk az itteni zsidó diákeletet, úgy nyugodtan megállapíthatjuk, hogy a zsidó diákok itt komolyan tanulnak, mert ez az egyetlen hely a hasonló gazdasági körülmények között élő zsidó diákok számára, ahol senkitől nem zaklatva, nyugodtan és zavartalanul tanulhatnak, amiért mindig hálásak, lekötöztettek kell, hogy legyenek és lesznek is a Cseh köztársaságnak. Feuerstein Tibor

Reinitz a bírái előtt

Megkezdődött a szenzációspör főtárgyalása. A vádirat. Reinitz állhatatosan hangoztatja ártatlanságát. Drámai szembesítés Reinitz és a meggyilkolt Grosz Herman felesége között. Grosz né meg van győződve Reinitz bűnösségéről

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársának telefonjelentése —

Satu-Mare-Szatmár, április 27. A másfél esztendeje húzódó Reinitz-pör főtárgyalása ma délelőtt 9 órakor megkezdődött. A tárgyalás a szatmári törvényszék 9-es termében folyik, melyet ez alkalomra külön felkészítettek. A királyi pár arcképét zöld fenyő övezi. A vádlottak padja felett szintén virág van. Pontosan 9 órakor érkezik meg a bíróság és elfoglalja az emelvényen a helyét. Középen Erdős Ferenc törvényszéki elnök ül, egyik felén Markus Valér, a másikon pedig Dumitriu József törvényszéki bírók. A vádat dr. Popp György királyi ügyész képviseli. A védelmet ifj. dr. Borgida Lajos és dr. Demjén Titusz látják el. A karzat teljesen zsúfolásig van megtöltve. Az újságírók részére az első sorokban biztosítottak mintegy harmincöt helyet. A tárgyalásra 62 tanu van beidézve.

A vádirat

Negyed tízre járt az idő, amikor Popp György dr. ügyész megkezdte a vádirat felolvasását. Nagy meglepetésre a vádirat csupán Grosz Hermann ügyével foglalkozik, a Csehszlovákiában történeteket máskor fogják tárgyalni. A vádirat szerint Reinitz Jakab 1923 augusztus hetedikén a felsőbányai erdőben meggyilkolta és kirabolta Grosz Hermann nagykarolyi szállodatulajdonost. Grosz Hermann kézpénzét, mintegy hatvan-hetvenezer lejt eltulajdonította. Grosz augusztus 1-én utazott el Nagybányáról és azóta eltűnt. Szeptember 27-én a hulláját az erdőben megtalálták falevelekkel betemetve. Már huszadikán a hely közelében egy kalapot és táleszt találtak. Augusztus 29-én e helytől egy kilométerre több kulcsot és egy férgallért találtak, melyek R. K. monogrammal voltak ellátva. A helyszíni szemle alkalmával főbeverve és kirabolva találtak Grosz holttestét. Reinitz gyanús tizleteket bonyolított le Groszszal. Augusztus 7-én együtt látták őket Nagybanán. Másnap Reinitz egyedül Kolozsvárra utazott, ahol megfürdött és ugyanaznap visszautazott Szatmárra. Ettől kezdve Grosz nyoma veszett. A feltevés szerint a gallér, amit az erdőben találtak, a Reinitzé volt, amit a monogram is bizonyít.

Magyarul folyik a tárgyalás

A vádirat felolvasása után Reinitz nacionáléjának megállapítására kerül sor, melyből kintünk, hogy Reinitz negyvennégy éves, Sándorjánosin született. Az elnöknek arra a kérdésére, hogy milyen nyelven beszél, Reinitz azt válaszolja, hogy jiddisül és magyarul. A tanács erre elhatározza, hogy a tárgyalás magyar nyelven fog lefolyni.

A védők kifogást emelnek Balázs jegyző működése ellen, mert a vizsgálat folyamán is ő látta el a jegyzői tisztséget. Rövid tanácskozás után napirendre térnek a kifogás felett és az elnök felteszi az első kérdést a vádlotthoz: — Mondja el Grosz Hermann meggyilkolásának részleteit.

Reinitz vallomása

Reinitz a leghatározottabban visszautasítja a vádat és kifogástalan magyarsággal elmondja, hogy 1922 május 1-től kezdődőleg Grosz Hermann állandóan a nyakára járt, hogy bonyolítsanak le tizleteket.

— Bizalmatlanul viselkedtem eleinte Grosz Hermannal szemben — mondja Reinitz — s csak akkor voltam hajlandó vele összeköttetésbe lépni, amikor arról biztosított, hogy huszonkétezer lejt kölcsön jelenében pár nap leforgása alatt jelentékeny jövedelemhez juttat. Társultam tehát vele, kölcsön adtam a huszon-

kétezer lejt és még aznap elmentünk Nagybanányra. Itt kellett volna Grosz Herman ügyfelével találkoznom, aki azonban nem volt odahaza. Az István Király-szálloda előtt sétáltunk, amikor hozzánk csatlakozott egy Kaufmann nevezetű fiatalember, Groszknak egyik ismerőse. Bizalmas beszélgetésbe elegyedtek, mire én magukra hagytam őket. Mikor Grosz hozzám visszajött, azt mondta nekem, hogy át kell mennünk Felsőbányára. Nem állott kocsni rendelkezésünkre, ezért gyalog voltunk kénytelenek az utat megtenni. Erős esőzáró ért utól bennünket az uton. Körülbelül féltnál lehettünk, amikor egy zsidó emberrel találkoztunk. Ezt a zsidó embert nem ismerem és még ma sem tudom, hogy ki volt. Bőrig volt ázva s én megsajnáltam, egy gallért és egy nyakendőt adtam neki. Grosz Hermannnak egyáltalán nem volt csomagja és a táleszt és tvilemt is tölem kérte kölcsön. Galléromban monogram volt.

Az elnök: Az előző vallomásánál nem ezt mondotta.

Reinitz: Majd erre is mindjárt kitérek. Felsőbányán ismét csak azt mondotta nekem Grosz

Reinitzot szembesítik a meggyilkolt Grosz feleségével

Délután 3 órakor folytatták a tárgyalást. Ezúttal is óriási tömeg vonult a terembe, úgy, hogy az elnök kénytelen volt kiűriteni a termet és csak korlátozott számú közönséget engedett be.

Elsőnek Grosz Hermannét, az állítólag Reinitz által meggyilkolt nagykarolyi szállodatulajdonos feleségét hallgatták ki. Grosz né alakcsonty, törékeny asszony, fekete ruhában jelenik meg a bíróság előtt. Azt a benyomást teszi, hogy szinte rögeszméjévé vált már, hogy Reinitz gyilkolta meg a férjét. Az elnök kérdésére részletesen ismerteti urának Reinitzsal való viszonyát. Elmondotta, hogy Grosz legelőször Ungváron találkozott Reinitzsal. Ettől kezdve azonban több ízben bonyolítottak le közös tizleteket. Férje rendkívül titkolózott és sosem akarta megmondani, hogy milyen tizleteket kötnek. Ő már rögtön kezdetben óvta az utát a Reinitz társaságától, mert félt, hogy Reinitz bajt hoz a házába. Azt látta, hogy férje sok pénzt keresett, de sejtelve sem volt, hogy mivel. Egyizben sikerült elfognia egy levelet, amelyet az ura Reinitzknak küldött. Ebben az állt: „Most nem mehetek, mert nincs pénzem. Várjatok, ha tudtok.” E levél alapján ismét intette a férjét, hogy ne dolgozzon együtt Reinitzsal, mert ennek nem lesz jó vége. Közben dühösen szétszakította a levelet.

Grosz eltűnik

Emlékszik egy másik levélre is, amelyet férje Reinitzknak küldött, ezt azonban nem tudta elfogni. Azután az ura hirtelen elutazott. Épen augusztus elseje volt. Azt mondta, hogy, este visszajön. Csomagot egyáltalában nem vitt magával, még az imaszíjját sem. Estére azonban nem jött vissza. Tíz nap telt el anélkül, hogy hirt hallott volna róla. Augusztus tizedikén egy ajánlott levelet kapott Kolozsvárról, amelyben az ura értesíti, hogy hirtelen Bukarestbe kellett utaznia, mert ott egy új tizletet ajánlottak neki. Megnyugodott kissé és tovább várt. Minthogy azonban hosszú ideig nem hallott hirt róla, bezárta lakását és elutazott Szatmárra Reinitzhoz.

Az első gyanu

Reinitz rendkívül hidegen fogadta. Kijelentette, hogy az urát nem is ismeri és hogy különben is ő már nyolc hónap óta nem mozdult

Hermann, hogy nincs itthon az illető s hogy Kolozsvárra kell menjünk. Visszamentünk Szatmárra és megállapodtunk abban, hogy 7-ikén Nagybanányán ismét találkozunk. Reggeltől estig vártam 7-én Nagybanányán Groszra, aki azonban csak estefelé érkezett meg és közölte velem, hogy sürgősen Kolozsvárra kell utaznia. Hogy ne legyen feltűnő utazásunk, mert Grosz nem akarta, hogy tudják, hogy együtt utazunk, nekem másodosztályu jegyet váltott, ő maga pedig harmadosztályu fülkében utazott.

Elnök: Grosz senkisémet látta a vonaton, de nem is láthatta, mert ekkor már meg volt gyilkolva.

Keresztkérdések pergőtüzében

Reinitz nyugodtan folytatja: Kolozsváron Grosz bevallotta, hogy az tizlet nem sikerült és a posta előtt visszaadta nekem a kölcsön adott huszonkétezer lejt. Ezután elváltunk és azt mondotta nekem, hogy Bukarestbe utazik. Elöttem levelet is írt a családjának, amelyben közli, hogy tizleti ügyekben Bukarestbe kell mennie.

Elnök: Hova ment ön Kolozsvárról?

Reinitz: Hazajöttem Szatmárra.

Elnök: Tudta ön, hogy Grosz Herman hova utazott?

Reinitz: Igen.

Elnök: Hát akkor itthon miért mondotta azt, hogy Grosz Herman Londonba utazott?

Reinitz: Gondolkodási időt kér, hogy megnézhesse jegyzeteit. Itthon azt mondták nekem az ismerőseim, hogy Londonba utazott és ezért mondtam én ezt.

Elnök: A vizsgálat során miért mondtott egyebet?

Reinitz: Az első pillanatban, amikor letartóztattak, azt hittem, hogy aranycsempészés miatt fognak perbe s emiatt tettem akkori vallomásomat. Szentül meg voltam győződve, hogy Grosz aranyat csempészve tünt el és amiatt nem ad életjelt magáról.

Az idő már délfele járt és ezért az elnök a tárgyalás folytatását délutánra halasztja.

ki a lakásából. Grosz né rendkívül elcsodálkozott ezen és megmondta Reinitzknak, hogy ő biztosan tudja, hogy augusztus elsején az ura vele együtt utazott el. Reinitz zavarba jött és azt felelte, hogy csakugyan látta az urát Szatmáron a kávéházban egy fiatalemberrel. Majd anélkül, hogy Grosz né bármit kérdezett volna, Reinitz hirtelen így szólott:

— Mit türelmetlenkedik, hiszen kapott maga egy levelet az urától.

Amikor Reinitz észrevette, hogy elszólta magát, úgy helyesbítette ezt a kijelentését, hogy ő csak hallotta, hogy a férje írt neki.

Grosz né kétségbeesésében elment a rabbihoz és odakérte Reinitzot is. Egy félórás könyörgött ő is és a pap is Reinitzknak, mondja meg, ha tud valamit Groszról, de Reinitz újlag kijelentette, hogy semmit nem tud róla.

Grosz né eljúl

Grosz né ezután Kolozsvárra utazott, ahol végigjárta a szállodákat, de az uráról sehol nem tudtak felvilágosítást adni. Visszament ismét Szatmárra és újra felkereste Reinitzot. Mint-hogy ezúttal sem tudott meg tőle semmit, elhatározta, hogy fejlelenti a rendőrségen.

Az elnök néhány pillanatnyi szünetet rendel el, majd odaszól a fegyőrőkhöz, hogy hozzák be azokat a ruhadarabokat, amelyeket a meggyilkolt Grosz holttestén találtak és mutassák meg azokat a feleségének.

Drámai jelenet következik. Behozzák a ruhadarabokat, amelyekben Grosz né jayveszékelve ismeri fel azt az öltönyt, amelyet férje elutazásakor viselt. Grosz né a fájdalomtól összeesik és féláljultan rogy le a padra.

Ismét rövid szünet következik, amely alatt Grosz né magához tér. Az elnök most elrendeli Grosz né szembesítését Reinitzsal.

Drámai találkozás

A hallgatóságon feszült várakozás vesz erőt. Mindenki látni akarja ezt a tragikus összetalálkozást. Az elnök int, hogy vezessék be a vádlottat. Reinitz néhány pillanat múlva belép a szuronyos fegyőrők között a terembe és egyenesen Grosz né felé tart. Még alig ér azonban a közelébe, amikor Grosz né már feléje ugrik és magából kikelve kiált rá:

— Maga gyilkos, maga ölte meg a férjemet!

Reinitz kiegyenesíti magát, előretesz két lépést és sértődötten feleli:

— Kikérem magamnak ezt a hangot!
Elnök Grosznohoz: Kérem ne nevezze gyilkosnak a vádlottat, mert ez még nincs megállapítva róla és még nem ítélték meg felette.
Groszné: Nem bánom, ha felakasztanak is, akkor is azt mondom.

Azután szenvedélyesen a hallgatók felé fordul és ezt kiáltja:

— Igen, gyilkos, ő ölte meg Reismannt és a többieket is.

Reinitz hallgat, majd az elnök kérdésére ismét kijelenti, hogy a vád nem igaz és ő nem gyilkolt meg senkit.

Groszné (Reinitzhez): Hogy lehet az, hogy amióta magát elzárták, nem tűnt el egyetlen ember sem?

Groszné ezután elmondja még, hogy Reinitz egész élete csupa félrevezetésből állott. Csak tette magát, hogy vallásos, de még csak nem is imádkozott, mert az imakönyvébe mindig Nick-Karter regényeket tett be és azokat olvasta.

Reinitz állhatatos

Most a védők fordulnak Reinitzhez és kéri, hogy valljon.

Reinitz: Csak azt mondhatom, amit eddig, ártatlan vagyok.

Az elnök utasítására a fegyőrök ismét kivezetik a vádlottat és Groszné is visszautal a tanúk padjára.

Most Nissel Lőrinc tanut szólítják. Egy öszszetört öreg ember lép az emelvény elé. Hangja reszket, beszéde ingadozik és vallomása megbízhatatlannak látszik. Elmondja, hogy békében üzlete volt, később azonban tönkrement és nagy nyomorba jutott. Ekkor ismerkedett meg Reinitzcal, aki azt az ajánlatot tette neki, hogy raboljanak ki egy ismert szatmári kereskedőt. A tanu azonban bármilyen nyomorban is volt, nem akart erre vállalkozni.

Elnök: Gondolja meg, hogy mit beszél. Reinitz magának jótévedője volt, pénzzel is segítette, csak a tiszta igazat mondja.

A tanu azonban fentartja a vallomását. Az elnök indítványozza, hogy eskessék meg, ami, annak ellenére, hogy a védők ezt ellenzik, meg is történik.

Az elnök ezután kedd reggelig elnapolja a tárgyalást.

Jámbor Ferencz

A Lömáan Akkó közleményei

A Lömáan Akkó (Str. Radu 9. I.) a következőket hozza az érdekeltek tudomására:

1. Ujlag és nyomatékosan felhívjuk a figyelmet, hogy előzetes befizetés nélkül, senkinek és semmi körülmények között nem eszközölhetjük a parcellaszámok meghatározását.

2. Felkérjük mindazokat, akik a parcella számának meghatározását posta, vagy megbízott útján eszközlik, hogy minden parcellára legalább 10 számot jelöljenek meg, nehogy ki legyenek téve annak az eshetőségnek, hogy minden általuk közölt szám le legyen már foglalva:

4. Az „A” csoportbeli jegyzőknek újlag a következő számú parcellák adattak el: 24, 82, 121, 123, 184, 186, 187, 188, 202, 203, 282, 283, 284, 309, 311, 409, 410, 447, 448, 449, 561, 584, 790, 1450, 600, 617, 618, 619, 643, 654, 662, 728, 729, 744, 746, 747, 748, 755, 776, 779, 790, 828, 835, 836, 914, 921, 958, 965, 988, 989, 990, 992, 993, 994, 1141, 1144, 1145, 1146, 1147, 1251, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1315, 1316, 1317, 1321, 1336, 1337, 1338, 1366, 1367, 1379, 1449, 1450, 1452, 1624, 1886, 1893, 1894, 1895, 1897, 1903, 106, 107, 150, 191, 314, 572, 827, 108, 341, 442, 343, 344, 340, 337, 339, 313, 410, 185, 282.

5. A „B” csoportbeli jegyzőknek újlag a következő számú parcellák lettek eladva: 954, 1353, 1354.

Mindenkinek sietni kell

nem mulasztani el az alkalmat, hogy egész olcsó áron vásároljon a legművésziesebb antik butort az általános kiárusításnál

Gratz műkereskedésében,

Cluj, Piața Unirii 8.

R. Mosse Rt. 1193

Kommerciálizálják Kolozsvár villamosüzemét
Felbontották a városi tanácsnak a Ganzsal és Electricával kötött előzetes szerződését. Lepadatu miniszter a kiküldött bizottság ülésén

(Cluj-Kolozsvár, április 27. Az Uj Kelet tudósítójától). A súlyos világi mizeriák, melyeket Kolozsvár lakossága évek hosszú sora óta kénytelen elviselni, arra indították a városi tanácsot, hogy a szűknek bizonyult villanytelepet kibővítsesse. Már évek óta húzódnak a különféle és különböző irányú tárgyalások a villanytelep kibővítésére, melyek azonban mindig kátyuba jutottak, — ellenben a világi viszonyok egyre elviselhetlenebbek lettek. Pár héttel ezelőtt végre a városi tanács ideiglenes szerződést kötött a Ganz és Electrica cégekkel a városi villamosmű kibővítésére. E szerződés szerint a két társaság a villamosműveken egy év alatt köteles lett volna az egész telepet átépíteni, kibővíteni. A város a villanyáram árát pedig 60 százalékkal emelte volna. Az ideiglenes szerződés lejártá előtt A. Jaboda megfeleltette a szerződést.

A petíciót tegnap tárgyalta egy, erre a célra alakult bizottság, Lepadatu miniszter elnökletével. A bizottság tagjai Metes, a villanytelep igazgatója,

Leon egyetemi tanár, dr. Dragos ügyvéd voltak. A bizottság hosszas tanácskozás és vita után megsemmisítette a városi tanácsnak az Electricával és Ganz-céggel kötött előzetes megállapodást és elhatározta, hogy a kolozsvári villamostelepet kommercializálni fogja.

A kommercializáláshoz a város a tulajdonában lévő villamosteleppel járul, míg a villamoművek kibővítéséhez szükséges tőkét nyilvános részvényjeggzéssel fogja a városi tanács megszerezni. Ezáltal lehetségessé válik, hogy a legnagyobb városi üzem fentartásában és irányításában Kolozsvár város polgárságának is tekintélyes szerepe legyen. Az előzetes megállapodás felbontásához — értesülésünk szerint — azzal az indoklással járult hozzá a bizottság, hogy a Ganz és Electrica cégek 42-ös típusu dinamók beállítására kötelezték magukat, holott egész Romániában 36-os típusu dinamók vannak használatban.

Ismét meghiusult az amerikai kölcsön
Bratianu Vintila elfogadhatatlannak találta a feltételeket

(Bucuresti-Bukarest, április 23. Az Uj Kelet tudósítójától). Néhány nappal ezelőtt egy amerikai konzorcium megbízottai érkeztek Bukarestbe, hogy a CFR. kölcsönüggyében tárgyalásokat folytassanak a kormánnyal. A konzorcium harmincmilliárd hitelt ajánlott a román vasutak teljes reorganizálására, amely összeget részint vasuti anyagokban, részint készpénzben folyósítana. Az erre vonatkozó ajánlatot Bratianu Vintila már pénteken átvette és a választ mára ígérte az amerikaiaknak.

Az ügyben ma délelőtt fontos értekezlet volt a pénzügyminisztériumban, amelyen Bratianu Vintila és az ajánlattevők részéről Aronovici és Bertron vettek részt. Az értekezleten hosszas vita fejlődött ki, amely azonban nem vezetett eredményre. A pénzügyminiszter kijelentette, hogy a felajánlott kölcsönt a jelenlegi formában nem fogadhatja el és így a tárgyalások egyelőre meghiusultaknak tekinthetők.

A szilágyosmlyói zsidóverés epilógusa
A verekedő diákok feljelentést adtak be a zsidók ellen

(Cluj-Kolozsvár, április 27. Az Uj Kelet tudósítójától). Röviden megemlékeztünk arról, hogy Szilágyosmlyón, ahol eddig a legteljesebb harmónia és béke uralkodott a lakosság között, néhány éretlen fiatalember hangos antiszemita-hecceket provokált és többeket inzultált. Az esetre most visszatérünk, mert néhány erdélyi román lap hiradása nyomán a bukaresti sajtóban olyan közlemények jelentek meg, amelyek teljesen eltérnek a valóságtól. Így például a kolozsvári „Patria” a következő tudósítást közli:

„Zsidók támadása a szilágyosmlyói román diákok ellen. Szilágyosmlyón megjelenő „Vasárnapi Ujság”-ban olvassuk, hogy szerdán, 22-én egy zsidó csapat, amelyben mintegy harmincan késekkel, harapófogókkal, kalapácsokkal, botokkal és mindenféle ütőszerszámmal voltak felfegyverkezve, két oldalról megtámadták a román diákokat. A Strada Stramba-ban öt román diák ment békésen haza a nőgyelet báljáról, amikor a zsidók kétoldaltól megtámadták őket. A diákok látván, hogy nem tudnak menekülni, kézzel-lábbal és egyetlen bottal szembeszálltak a tömeggel. A verekedés nagyon heves volt, de tíz-tizenöt perc leforgása alatt legyőzték a diákokat és az utcából a fötérre üzték ki őket, ahonnan futásnak eredtek. A diákok ezután jelentést tettek a támadásról.”

A „Patria” az esethez még a következőket fűzi hozzá: „Mit gondoltak ezek a zsidók, akik közül többen csak az utolsó évek folyamán kerültek a városba, ezzel a támadással. Bizonyosan nem gondoltak arra, hogy ennek az öt diáknak szülei és rokonai vannak és ezek mellett egy egész nemzet, amely nem tűrheti, hogy fiait inzultálják. Egyelőre csak ennyit...”

Ezzel a felháborítóan hazug és lázító hiradással szemben szóról szóra leközlöljük alább a „Szilágyosmlyó” című magyar lap tudósítását, amelyből kiderül, hogy az eset pontosan megfordítva történt.

„A román nőgyelet husvét harmadnapi bálja — írja az idézett lap — jókedvben, szépen zajlott le. Több, e városban idegen, fiatalember is lerándult ide erre az alkalomra. Amikor a bálnak már vége volt, mintegy hat-hét ifju ember portyázásra indult a városban, előbb a Badacsony felé vezető, ugynevezett volt Rákóczi-utcát járták végig a reggeli órákban.

Itt belekötöttek a templomból hazatérő, hetven év körüli József Dávid öreg zsidóba, szakállát megráncigálták, ruháját megtépdesték, meglökdösték, megverték. Mindjárt lejjebb Weisz

Dávid nevű, öreg zsidó tanitót vették elő, kitépték a szakállát, aztán Mózes Dávid akadt az utcákba, ezt behajították a Domby Kálmán-féle ház előtti vízvezető árokba, egyik táncosabb kedvű ifju bokázott egy párat a hátán s amikor pedig a közelben lakó Mózes Herman, a Dávid fivere, segítségére akart menni bátyjának, azt valamelyik tüntető késsel megszurta. A kis tüntető-csoport botokkal, kévekkel volt felfegyverkezve, lekerült aztán a Kráczán át a Pereseny-felé vivő utra, ahonnan elég csendesen jött fel a piac felé. Itt már zajosabb lett a hangulat, — Lő a zsidókkal! Menjenek Palesztinába! Vess keresztet zsidó! — s a jasi kátéból már ismert egyéb csatakiáltások töltötték be az éjszakai esőtől egészen megfrissült levegőt.

Berger Lajos fakereskedő a várkerti kapu és a Balázs-féle patika környékén haladt végig, szerencsétlenségére itt találkozott a tüntető csoporttal, amelyből négyen nekiestek, egy felugrott a hátára, onnan dolgozta a fejét, a többi pedig előlről támadta, kövel, bottal ütötték, késsel az arcába szurta, úgy, hogy Bergert elborította a vér, mire a kezükből megmenekült.

A piacon nagy pánik keletkezett, szaladgálások, a kereskedők siettek lehozni a bolti vasredényeket s éppen ebben a munkában kapták el a tüntetők a vékony, gyenge szervezetű Hirschfeld Hermant, azt is megverték, hamarosan mellbéltek még egy pár asszonyt, belerugtak egy pár gyermekbe s a további munkának a kivonult rendőri készütség vetett véget, amely eltávolította a harcias ifjakat a színtérről.

Ebben, a nálunk mindenestre szokatlan és szomorú eseményben az volt a szerencse, hogy a tüntetők két-három, vagy több egyénből álló csoportot nem támadtak meg s így már eleve ki volt zárva a kétoldali erősebb összeütközés, de különösen szerencse volt a piacon lévő városi polgárságnak nyugodt magatartása, mely — nagyon helyesen és okosan — tartózkodott minden rendellenességtől és fájdalmas rezignációval nézte az eseményt.”

Eddig szól a „Szilágyosmlyó” című lap beszámolója, amelyet még azzal sem lehet megvádolni, hogy zsidó ujság. A nyílt szemű olvasónak igazán nem kell bővebben magyarázni, hogy melyik tudósítás igaz.

Lapunkhoz érkezett jelentés szerint a harcias fiatalemberek feljelentést adtak be az ügyészséghez azok ellen, akik nem tűrték szó nélkül a verést. Viszont a zsidók is bünyenyítő feljelentést tettek azok ellen, akik minden ok nélkül rájuk támadtak és személyes szabadságukat a legsúlyosabban megsértették.

LEGUJABB

A román kormány megegyezett a Baldwin-csoporttal

A csoport képviselője visszavonta a keresetet

(Bucuresti-Bukarest, április 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ismeretes az a súlyos konfliktus, amely még március havában támadt a román kormány és az amerikai Baldwin-ház között. A konfliktus abból keletkezett, hogy a Baldwin-ház lokomotivokat és vasúti kocsikat szállított Romániának és ebből a szállításból egymillió-kilencszáz ezer dolláros differencia támadt, amely összeget a román kormány vonakodott kifizetni. Hosszas huzavona és hónapokra elhúzódó tárgyalások után a vasut bucaresti vezérigazgatójának felszerelési szekciója egyezséget kötött a Baldwin-céggel, amelyben a vezérigazgatóság elismerte az amerikai követelés jogosultságát és kötelezte magát az első részletnek, 300.000 dollárnak március elsején való lefizetésére.

Bratianu Vintila pénzügyminiszter azonban nem hagyta jóvá a már megkötött megegyezést

és vonakodott március elsején kifizetni az esedékes háromszáz ezer dollárt. A Baldwin-ház, amikor értesült a román pénzügyminiszter határozatáról, táviratilag utasította bucaresti megbízottját, hogy pörölje be a román államot. A Baldwin-cég bucaresti képviselője a legnevesebb bucaresti ügyvédek útján be is adta a pört a törvényszéken. Külön érdekessége volt a pörnek, hogy az ügyvédek, tekintettel a horribilis követelésre, kétféle kitévő bélyeglet voltak kénytelenek a beadványra ragasztani.

Az ilfovi törvényszék ebben az ügyben május 11-ére tűzte ki a tárgyalást, de az időközben megindult tárgyalások teljes eredményre vezettek, úgy, hogy tegnap a Baldwin-csoport képviselője megjelent az ilfovi törvényszéken és a kereset iránti beadványt visszavonta.

Keletporoszországban Hindenburg oroszellenes hadjáratát várják

Andrássy Gyula üdvözl az önérték felülkerekedését

(Bécs, április 27. Utólag jelentik, hogy a berlini választók nagyrésze Marxra szavaztak. Hindenburgra szavaztak azonban a szász és bajor választók, továbbá a keletporoszországi lakosság, amely azt reméli, hogy Hindenburg felszabadítja őket az orosz veszedelemtől és Lengyelország felé is kitolja a versaillesi határokat. Feltűnést keltett, hogy Chemnitz, amelynek lakosságát kizárólag munkások alkotják, kilencven százalékkal Hindenburgra adta le szavazatát. (Páris, április 27.) A francia lapok már a választás előestéjén számoltak a tábornagy győzelmével. A „Matin” kifejezést ad aggodalmának és azt írja, hogy a francia miniszterelnököknek ezután nehéz lesz közeledést hirdetni Németországhoz. A nacionalisták tüntetésével

szemben kételkedni kell most már a német nép békés érzelmeiben. Hindenburg győzelmé a Wilhelmstrassei főhadiszállás hatalmának visszaállítását jelenti.

Az „Ere Nouvelle” óva inti a közönséget, nehogy Hindenburg békét hirdető nyilatkozatai ábrándokba ejtsék, mert Hindenburg ellensége a demokráciának és a birodalom sorsát ehhez képest fogja irányítani. Az angol „Daily Chronicle” vezércikkben figyelmezteti olvasóit Hindenburg megválasztásának komolyságára.

Az egyik lap közli gróf Andrássy Gyula nyilatkozatát, aki a tábornagy megválasztásában a német nép önértékének felülkerekedését látja. Azt azonban kizártnak tartja, hogy Hindenburg elnöksége háborúra vezessen.

Hatalmas tüzek a regátban

Kigyuladt a prahoval petróleumforrás

(Bucuresti-Bukarest, április 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) Prahovában két nappal ezelőtt kigyuladt egy hatvan kilométer hosszúságú petróleumforrás. A forrás oly hatalmas lángokban ég, hogy a lángok tíz kilométernyi területet bevilágítanak. A tűz két napja tart, a kár óriási.

Bukarest, április 27. Mehedinti-megyében kolumbácsi legyek szaporodtak el és a marha-

állományban nagy károkat okoztak. A lakosság, hogy védekezzen a kolumbácsi legyek pusztításai ellen, az istállók körül nagy tüzeket raktak. Az egyik istálló tüzet fogott s a szél következtében a tűz csakhamar átterjedt a szomszédos házakra. A fogyatékos tüzoltó-készülékkel nehézségekbe ütközik a tűz lokalizálása. Lapunk zártakor negyven ház van lángokban. A kár óriási.

Megpeticionálják a csiki szenátorválasztást

Nagy felháborodás a magyarság körében az urnalopások miatt

(Cluj-Kolozsvár, április 27. Az Uj Kelet tudósítójától.) A csiki választás szinte tragikomikus bizonyossággal mutatja a liberális rezsim minden elnyomó tendenciáját. A kisebbségek képviselőivel szemben pedig ez a tendencia most az urnalopásokkal súlyosított választások alkalmával érvényesült a maga igaz elvetemültségében. Amikor arról van szó, hogy a törvényhozásban a kisebbségek képviselőiben még egy önértékes hang szólaljon meg, akkor a liberális kormányzat nem ismer politikai morált, nem ismer méltányosságot és tülteszi magát a legelemibb törvényességen is. Igen jellemző a kormány felfogására az a bucaresti távirat, amely szerint egy bucaresti lap azt a hírt közli, hogy vasárnap délelőtt, amikor Bratianu Jonelnek tudomására adták, hogy a csiki kerületben Florea győzött Gyárfással szemben, a miniszterelnök nagy megegyedéssel vette a hírt tudomásul. A lap szerint állítólag Bratianu azt a kijelentést tette, hogy már a jelöléskor azt mondta, hogy bárkinek a kandidálását szívesen vette volna a kormány, csupán Gyárfás Elemérét nem.

Mondanunk sem kell, hogy Gyárfás Elemér személye csak ürügy. A kormány a kisebbségek képviselőiben nem keresi az illető politikai mentalitását, mindegy neki, hogy kiket, milyen rétegeket

képvisel, aki nem hajlandó a liberálisok szekerét tolni, azt ellenségnek tekinti, akivel szemben nincs törvényesség.

Megállapítást nyert, hogy az urnákba helyezett cédulákat a péntekről szombatra virradó éjjel cserélték ki és pedig a husz szavazó körzetből tizenhatban. Ez úgy történt, hogy a lepecsételt urnákat éjjelre valami titokzatos felső rendelkezés folytán Peter Julian inspektor bevitette a csendőrségre, ahelyett, hogy az eredeti rendelkezés értelmében a bizalmiférfiak őrizték volna azokat. Legjobban mutatja az urnalopást az a tény, hogy ott, ahol nem törték föl a pecsétet, mint Csikszentdomokoson, vagy Csikszentnémaságon ilyen arányokat mutatott a választás: Gyárfás 372 szavazat, Florea 8.

Szombaton este a Magyar Párt csiki tagozata gyűlést tartott, amelyen a legnagyobb felháborodás hangján tárgyalták a választási visszaéléseket. Paal Gábor indítványt tett, hogy hívják föl a parlament és szenátus magyar tagjait, hogy tiltakozásul a csiki visszaélésekkel szemben tegyék le mandátumaikat, a magyarság pedig vonuljon teljes passzivitásba. A gyűlés azonban ezt a végső konzekvenciát nem akarta levonni és úgy határozott, hogy a kérdést a párt központi bizottsága előviszi, amely egy a petíció, mint a passzivitás kérdésében hivatott a döntésre. Értesülésünk szerint a Magyar Párt megpeticionálja a választást.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemés erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Glaszka y János és dr. Marton rno
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Nagysejk állomása előtt egy asszony hosszan velőthasítván sikoltott. A sikoltás olyan hosszú és olyan éles volt, hogy sokan a vonat

fülkájában a mozdony fűtőnek hitték. És csak amikor észrevették, hogy a vonat még jóval Nagysejk állomása előtt robog, csak akkor ugrottak föl és rohantak a sikoltás irányába. Egy harmadosztályú fülkébe. A harmadosztályú fülkében egy zsidó asszony volt, meg egy vézna zsidó gyerek, tizenkétéves és

Kedd

5685 Ijár 4
1925 április 28

pajeszos, továbbá tizenöt-husz diáklégény. Csunya jelenet tárult azok elé, akik nem tudták mire vélni a kétségbeesett sikoltást és a fülkébe tolongtak. A tizenöt-husz diáklégény nekiesett a pajeszos zsidó gyerekeknek, ütötték, verték, rájapostak és néhányan közölk a zsebkésükkel igyekeztek a gyerek pajesztát lefűrészelni. A zsidó anya, az anya védően vette magát gyermeke fölé és csunya vértforraló dolog: a diáklégények belérugdostak a gyereket védő anyába. Közvetlenül Nagysejk állomása előtt történt ez, azon a vonaton, amely 6 óra 45 perckor indult el Szebenből Kolozsvár felé. Az asszony a szebeni sakter felesége volt, a fia a szebeni sakter tizenkétéves fia volt, az anyja éppen jesivába vitte a fiát tanulni. A diákok Szebenben szállottak föl. Vajjon szebeni diákok voltak-e, azt a vizsgálat volna hivatva kideríteni, ha ugyan ilyen bagatelügyekben egyáltalában indítanak vizsgálatot. Az asszonyt és a gyereket a figyelmessé lett vasúti szemlélyzet szabadította ki a legények kezéből Nagysejk állomásán. Az asszony leszállt a vonatról, mert a bántalmazásban szenvedett sérülései következtében nem folytathatta az utját. A diákok tovább utaztak, mert ők folytathatták az utjukat. Ennyi az egész.

— Május elsején tilos mindenféle demonstráció. Bukarestből jelentik: A belügyminiszter rendeletet adott ki, mely szerint minden utcai tüntetés és plakátok útján való demonstráció május elsején tilos.

— Ismét elhalasztották Zelea Codreanu bűnyüvének főtárgyalását. Bukarestből jelentik: Tegnap kellett volna megtartani Zelea Codreanu ismert bűnyüvének félbeszakított tárgyalását, a bíróság azonban a tárgyalást ismét elhalasztotta, ez alkalommal május 15-ére.

— Meghalt Tapolczay Dezső. Budapestről jelentik: Tapolczay Dezső, a fővárosi Operett-Színház igazgatója, agyszélhűdés következtében ötvenkilencéves korában meghalt. Elhunytát felesége, Vizváry Mariska, Gyula fia, a Magyar Színház tagja és leánya, Kerpely Jenő gordonkaművész felesége gyászolja.

— Flóra Gyula jubileuma. Fényes keretek között zajlott le szombaton este a Központi Szálloda éttermében Flóra Gyula Széchenyi-téri kereskedő harmincötéves jubileuma. A diszvacsorán több mint száz tekintélyes kolozsvári kereskedő vett részt, ezenkívül jelen volt Jonescu, a Banca Nationala igazgatója és Pop Sever, a kereskedelmi és iparkamara alelnöke. Tuffli Richard, a Sfatul elnöke üdvözölte a jubiléumot, majd Somogyi Miksa, Pop Sever, Jonescu igazgató, Deutsch Hermann szállító, Katz, Schwartz Jakab és Rózsa Mór méltatták Flóra Gyula közéleti szereplését. A diszkommerz a késő éjszakai órákig tartott, mindvégig a legjobb hangulatban.

— Román-Jugoszláv gazdasági tárgyalások. Bukarestből jelentik: Jugoszlávia kormánya nemrégiben jegyzéket intézett a román kormányhoz, amelyben felhívja egy, a két ország közötti gazdasági tárgyalások megkezdésére. A kormány tagjai a legutóbbi minisztertanácson foglalkoztak ezzel a kérdéssel, majd értesítették a Jugoszláv kormányt arról, hogy Románia hajlandó Jugoszláviával gazdasági egyezményt kötni. Mint értesülünk, a két ország között rövidesen megkezdődnek a gazdasági tárgyalások.

— **Magyarországon lesz állították a részvények forgalmi adóját.** Budapestről jelentik: A pénzügyminiszter az értékpapírok forgalmi adóját rendeletileg lesz állította. A részvények után ezentul 1—3 ezrelék fizetendő.

— **Országos cserkészünnepély lesz Érsekújváron.** Érsekújvárról jelentik tudósítónk: Az Érsekújvári Hasmér zsidó cserkészcsapat nagyszabású ünnepséget fog tartani május 30-án és június elsején. E két napos ünnepségen lesz a cserkészcsapat zászlófelmentése, amely alkalommal egész Szlovénia zsidó cserkészete Érsekújváron lesz. Ugyanerre a napra hozatja le az Érsekújvári SC a brünni Makkabea SC Ia csapatát. A minden tekintetben nagyszabásúnak ígérkező ünnepélyre már most folynak az előkészületek Érsekújváron.

— **Ujabb vasúti kocsikat kapott Románia.** Bukarestből jelentik: A jóvátételi számla terhére tudvalevőleg Ausztria és Magyarország nagyszabású vagonokat kellett volna Romániának átadnia. Az utolsó részlet fejében tegnap ötven tizes vasúti kocsit adott át Magyarország a román vasutaknak.

— **Nemzetközileg szabályozzák a vasúti menetrendet.** Bukarestből jelentik: Május huszonehétikén Bécsben konferenciát tartanak Olaszország, Románia, Jugoszlávia, Magyarország, Lengyelország és Csehszlovákia vasúti kizöldítési közös vasúti menetrend megállapítása végett.

— **Német expedíció a Mount Everestre.** Berlinből jelentik: A nemrégiben megalakult Deutscher Alpenverein tervbe vette egy Mount Everest-expedíció megszervezését. Ezidőig csak az angolok tudták a földnek ezt a legmagasabb hegyét megmászni. A német expedíció június 2-án indul Velenóból Bleines birodalmi német kapitány, Peiser és dr. Schmidt vezetésével. A hegyre annak déli lába felől fog az expedíció felmenni. Magában az expedícióban hatvanan vesznek részt. Az expedíciót felosztják három részre. Az első tíz ember nyervezett elő-expedícióba megy, akiknek feladata kikutatni a terep járható részét. Huszan tartoznak a tulajdonképeni expedícióhoz, a többiek az expedíció tartaléktagjai. Az expedíció tudományos munkatársai: geológusok, topográfusok és rajzolóak már ki vannak jelölve. Az expedícióhoz tartozik még hat tiroli hivatásos hegyász. Az expedíció felszereli szikratáviró-készülékekkel is magát, hogy a világgal állandó érintkezést tarthasson fenn.

— **Ujra kitört a Vezuv.** Nápolyból a Vezuv újabb kitörését jelentik: A Kráterből tüzes lángok törnek föl, amelyeket hatalmas füstoszlop vesz körül. Természettudósok szerint ezuttal nem a meghatározott időközökben ismétlődő kráterkitöréssel állanak szemben, hanem egészen szokatlan jelenséggel. Fél, hogy a Vezuvnak ez a mostani kitörése súlyos következményekkel járhat.

— **Kiadták az osztrák tizsillinges bankjegyeket.** Bécsből jelentik: Az osztrák nemzeti bank hétfn adta ki a tizsillinges bankjegyeket. A bankjegyek 166 milliméter széles és 85 milliméter magasságú, fehér velinpapíron van nyomva víznyomás nélkül. A bankó egyik oldalán az osztrák köztársaság címere dominál, a másikon a bank cégjegyzése.

— **Eljegyzés.** Rosenfeld Hermin Nasaud és Salamon Aron Diciosanmartin jegyesek. (Minden külön értesítés.)

Salamon Sárka Troita és Neufeld Bernát Diciosanmartin jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Agyonlőtte magát a prágai holland főkonzul.** Prágából jelentik: Jansen Ferenc holland főkonzul vasárnap éjjel halántékra lőtte magát és meghalt. Tettét azért követte el, mert szerelmes volt Prága legszebb asszonyába, akit azonban, minthogy felesége nem akart tőle elválni, nem vehetett el. A főkonzul öngyilkossága diplomáciai körökben kínos feltűnést keltett.

— **Aki felrobbantotta önmagát.** Prágából jelentik: A közel Chrtmaic faluban egy Haloun Anton nevű 23 éves földmives különös módon vetett véget életének. A szájába dinamitpatront helyezett, amit maga meggyújtott. Az öngyilkost a robbanás darabokra tépte. Hátrahagyott levelében öngyilkosságának okául szerelmi csalódást említ. Könyörög egykori szerelmének, hogy legalább temetésére jöjjön el. Arra kérte még a falu fiatal leányait, hogy mindnyájan jelenjenek meg temetésén, amelyhez vidám zenét kér.

— **Frohreich Ernő elvesztette emlékezőtehetségét.** Budapestről jelentik: Frohreich Ernő, aki néhány hónappal ezelőtt apósát, Egyedi Arthur földbirtokost meggyilkolta és azóta a börtönben ül, elvesztette emlékezőtehetségét és egyáltalában nem tudja, hogy gyilkolt. Teljesen apatikus lett és akik utóljára látták, azt hiszik, nem fog sokáig élni. Hozzátartozói most megpróbálják, hogy kiszabadítsák a fogházból és szanatóriumba helyezték el.

— **Szombaton fog Amundsen fölrepülni az északi sarkra.** Bécsből jelentik: Mint az Uj Kelet már megírta, Amundsen Roald, a híres északi kutató szorgalmas előkészületeket tesz az északi sark újabb felderítésére, ezuttal repülőgépeken. Amundsen vállalta, hogy expedíciójának egyes fázisairól a világ legnagyobb lapjait időről-időre értesíteni fogja. Az első értesítést az expedícióról most küldötte. Jelenti, hogy a repülőgépek, dacára kegyetlen hidegeknek, jól funkcionálnak. A jövő szombaton fog valószínűleg felszállni velük. A gépek a Tram fedelzetén vannak, ahol a meteorológusok és a szikratávirók már működnek. Naponta ballonokat eresztenek fel, hogy megállapítsák a felső légkörretek széláramlatainak gyorsaságát. Ilyen módon tízezer méternyi magasságba jutottak el.

* **Biztosítsuk életünket és vagyonunkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselet az ország minden helységében.**

* **Purgó** — eredeti dobozban — minden gyógyszerárban. (1)

* **Vese, hólyag, húgycső** betegek részére a legjobb szanatórium a Budapesti Park Szanatórium (VI. Aréna ut 84.), amelynek külön urológiai osztályán a legmodernebb vizsgálati és gyógykezelési eszközök állanak rendelkezésére. — Szabad orvoscímzés, mérsékelt árak. Napidíj a magánklinikai osztályon 150.000 korona. 5

SPORT

Kolozsvár két tartalékolt válogatott csapatának veresége

Bukarest—Kolozsvár 2:1, Nagyszeben—Kolozsvár 2:1. Meglepetések napja

Cluj-Kolozsvár, április 27. Két új válogatott ellenféllel mértük össze erőnket tegnap és mindkettőtől vereséget szenvedtünk. Ha az eredményeket vesszük figyelembe, Kolozsvár kiejtette kezéből a vezetést a futballban, ha azonban a mérkőzések mögött meghúzódó dolgokat és a válogatásnál érvényesült szempontokat vesszük tekintetbe, tegnap nem Kolozsvár legjobb tizenegye, illetve nem Kolozsvár válogatottjai szenvedtek vereséget, hanem az a két csapat, melyek összeállításánál nem a sportszempont volt az irányadó. Reméljük, hogy a tegnapi vereségek leckét adtak az illetékeseknek.

Részletes eredmények:

Kolozsvár. Nagyszeben—Kolozsvár 2:1 (1:0). Bíró dr. Morar Teofil. A gyenge technikájú szebeniekkel szemben sem tudott győzni Kolozsvár. A mérkőzés alatt jórésben Kolozsvár volt fölényben annak ellenére, hogy a halvesor egyáltalán nem támogatta a csatárokat. Gólokban azonban ez a fölény nem tudott kifejezésre jutni, mivel a nagyszebeni csapat majdnem egészen a védelemre szorított és ügyes taktikával csak egyéni kiszökésekkel próbálkozott és — mint ahogyan az eredmény is mutatja — eredményel. Az első gólt Brendörfer lőtte offszájd helyzetből indulva, a védelem teljes hibájából az első félidő negyvenedik percében.

Czelnai szépen helyezett, de könnyen védhető lövéssel a második félidő 28. percében 2-re szaporítja a gólokat. Kolozsvár újabb támadásokkal felel, már-már az a helyzet, hogy az eredményen nem lehet változtatni, amikor a 32. percben a csatársor legrosszabb embere, Ujfalvi kidolgozott labdáját Giurgiu II. gólba rugja és szépít az eredményen.

A nagyszebeni csapatban Tisza balszélső, Czelnai balösszekötő, Vikán centerhalf és Jivu kapus mutattak kielégítő formát. Ujfalvi most mutatta meg igazán, hogy nem tud futbalozni. Deutsch Simi lövéseit balszerencse kísérte. Fahn agilis játékát nem értékelték meg csatártársai.

Bukarest—Kolozsvár 2:1 (2:0) Bíró Suciú Brassó. A kolozsvári csapat teljesen bizonytalanul játszott Bukarest már a negyedik perc-

ben gólt ér el. Frónio szép beadásából Brauchler révén. Alig pár percere rá Moretti a második gólt fejele. Mindkét gól Lázár lelkét terheli. Szünet után a második percben Guga erős lövését Stroescu kiejti, Guga ráfut és gólba rugja. A mérkőzés befejezése előtt incidens támad. Huza büntető területen belül összefut Moretti csatárral, a bíró 11-est ítél, Kolozsvár protestál, levonul a pályáról és csak hosszas tárgyalások után folytatódik a játék. A bíró visszavonta ítéletét és feldobja a labdát. A hátralevő pár perc alatt nem változik az eredmény.

Torda. RMS (Kolozsvár)—TSC 1:0 (1:0) A másodosztályú bajnokság döntőjét a jobb RMS nyerte meg és ezzel a bajnokság győztese lett.

Nagyvárad. Törekvés—Kisenevi CFR 2:1 (0:0). Bíró György. Szombaton megtartott mérkőzés. NAC—Kisenevi CFR 3:2 (0:0). Bíró: Kiss Kálmán.

Szatmár. Olimpia—MSE (Máramarosziget) 3:1 (2:0). II. o. bajnoki. Bíró: Lengyel.

Arad. AMTE—TAC 1:1 (1:0). Az aradi munkáscsapat meglepetésszerű jó eredményt ért el a temesváriak ellen, akik több Aradról elszípkázott játékosal szerepeltek. ATE—CFR Simeria 0:0 I. o. bajnoki, bíró Oravetz. AAC—Olimpia 3:0 (1:0) I. o. bajnoki, bíró Burdán.

Lupény. UCAPS—Júl 1:0 (0:0). I. o. bajnoki, bíró dr. Vatianu. Rendkívül heves küzdelmet vívott egymással a Zsilvölgy két rivális csapata.

Temesvár. Sparta—CFR—Kinizsi 2:1 (1:1). A szezen egyik legnagyobb meglepetése. A Slovan ellen oly szenzációs győzelmet aratott Kinizsi elvesztette fontos bajnoki mérkőzését és ezzel a timisoarai kerület bajnoksága ismét teljesen nyitva vált. A vezető gólt a Kinizsi érte el Tánzer lefutásából Semler révén. TMTE—ZsSE 1:1 (1:1). I. o. bajnoki, bíró Tulbure. Rapid—Kadima 2:0. A mérkőzés a második félidő 4. percében a viharos eső miatt félbeszakadt.

Brassó. BMTE—Ivria 2:0 (0:0). Barátságos, bíró Jianu. Nasch lötte a munkások vezető gólját, amelyet egy öngól követett. Az Ivria egy tizenegyet kiaknázatlanul hagyott.

A Székelyudvarhelyre kitűzött Hargita—Ivria bajnoki mérkőzés elmaradt, mert a brassói bíróbizottság a Hargita kifejezett kívánsága dacára Szabó bíró delegálta a mérkőzés vezetésére. Az ügynek a szövetség előtt lesz folytatása.

Marosvásárhely. CFR—Mures—MSE 2:1 (1:0). Bíró dr. Spierer. A változatos mérkőzés góljait Kuharek (2) és Dömsödy rugták.

Sparta
(volt Sugár & Deutch) — az összes
sportcikkek
szaküzlet. — Cluj, C. Victoriei 5.

Külföldi eredmények:

London. Sheffield United—Cardif City 1:0 (1:0). Az English Cup ötvenedik jubileumi évében az a veszély fenyegette az angol futball sportot, hogy a klasszikus vándordíj a walesi együttes birtokába kerül. Ez a körülmény magyarázza meg, hogy a Wembley-stadionban 97.300 néző izgult a döntőjellegű mérkőzésen. A rendezés nehéz munkáját 1000 rendező végezte. A mentők 100 emberrel vonultak ki és 200 esetben nyújtottak segítyt. A 32. percben dőlt el a mérkőzés sorsa. A Cardif City fényesen játszó hátrvédő hibázott, Tunstall balszélső kihasználja a helyzetet és hatalmas lövése megrezegteti a hálót. A Cardif kiegyenlítési kísérletei eredménytelenek maradtak. Bíró: Ashton volt.

Prága. Csehek—Cseh-németek 3:1 (2:0). Az alszövetségek közötti válogatott mérkőzésen a cseheknek sikerült revánst venni legutóbbi vereségükért.

Budapest. MTK—BTC 3:0 (0:0). FTC—III. ker. TVE 1:1 (1:1). KAC—Vasas 1:1 (1:0). NSC—Zugló 3:0 (1:0). BEAC—VAC 1:0 (0:0).

II. oszt. bajnoki eredmények: BAK—TTC 1:0. Husos—UTSE 2:1, KAOE—Főv. TK 1:0. Postás—EMTK 4:2, 33FC—KTE 2:1, Ékszerészek—MAC 2:0.

Berlin. UTE (Budapest)—Spielvereinigung Cottbus 2:0 (1:0). A gólokat Török és Markó rugták.

Ha a városi kivétel te- vas- vagy rész-
butort, zongorát

akar venni, ne
csajnája az utat
Marosvásárhelyre és tekintse
SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDELYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermeti,
asztalosok turnirszükségleteket legelőszöbben itt szerezhetik be

Tavaszi újdonságok
érkeztek

Neumann M.

férfi- és fiu ruhaáruháza
Cluj, Plata Unirii No 14.

Mindenhol csak

eredeli

CZELL-sört
és
LUTHER-sört
kérjen.

Telefon 516

Mosse 1155

Főraktár

Ciment, Dukász & Tsa cégnél
Cluj, Str. Bucovina (v. Munkácsy-u.) 28

MECHANICA

papírkonfekció ipar.

Temesvár II. — Titu Malorescu 1.
Gyárt: Papirtrombitát, tombolajegyet, le-
gyezőt, bohócsapkát, szerpentint, konfettit stb.

Vezérképviselőt keresi Kolozs,
Bihar, Besztercenaszód, Szatmár megyék,
egyét pedig Arad, Alsófehér, Hunyad me-
gyék részére. — Csak jól bevezetett nagy-
kereskedők jönnek számításba, kik utaz-
tatnak is.

Kényszereladás kiköltö-
zés miatt

Fischer üvegüzlet
CLUJ

Telefon 12-29. „Rador” No 2398

BUZETZKÓ utóda

F. Kuck

Cal. Reg. Ferdinand No 2.

Szővet, vászon, fehérnemű, harisnya, flanel,
bélésárak és paplan nagyraktára.

A BőrIpári Rt.

bőrdíszmű, bőrönd- és táska-
árúgyár

lerakatát megnyitotta

Specialis

szaküzlet egyéni
árakban

Javítások
és átalakításokat

vállalunk

Clujon

Cal. R. Ferdinand (Wesselényi-u.) 2.

**Pünkösdi
nagyvásár!**

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességek
nagyruházában

Cluj

Cal. Regele Ferdinand 5

	Lej
1 mtr. mosó-karton	23
1 mtr. mosó-batiszt	29
1 mtr. elsőrangú minőségű mosó- delén	29
Sima creponok	33
Csikos és kockás Szádák, nyári ruhára	39
1 mtr. prima delén	43
Zefírek férfi ingekre	49
1 mtr. 80 cm. széles, elsőrangú minőségű mintás grenadin ruhákra	55
1 mtr. 100 cm. széles I-a csikos szövet	69
1 mtr. 100 cm. széles Eponge szövet	93
1 mtr. 100 cm. széles I-a kockás szövet	95
Mosó nyersselymek, színekben..	195
1 mtr. férfiruhára való mosó Co- vercoat, 130 cm. széles....	175

**Még eddig nemlétezett árak
pünkösdig
érvényesek.**

Raktárra érkeztek francia nyári
divatkülönlegességek.

Napernyőkben óriási választék.

Nagy maradékvásár.

Telefon **4-79** Telefon

**A kolozsvári
monostori**
Főközllet: Ghillányi-ut 5-7.

Czell

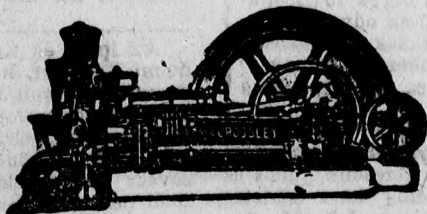
Rador 2385

URSUS

világos

HERCULES

dupla maláta

Crossley motorok

Crossley

DIESEL-motorok

Raktár: BRAILA-ban.

5 1/2 HP., 19 1/2 HP., 5 HP., 35 HP., 40 HP., 50 HP., 60 HP. benzin, gaz-
és 68 HP. Crossley Diesel motorok.

„Darter” S. A. Bucuresti, Calea Victoriei 86. Telefon: 19-14.
(Palatul băncei Haflunet)

